

Türkmenistanyň Prezidenti Serdar BERDIMUHAMEDOW: — ÝAŞASYN GARAŞSYZ, HEMIŞELIK BITARAP TÜRKMENISTAN!

ÝAŞ DIPLOMATYŇ SESI

Biziň baş maksadymyz Watana gulluk etmektir! **METBUGAT — INTERNET GAZETI**

THE VOICE OF YOUNG DIPLOMAT

INTERNET NEWSPAPER

№7 (29) 2022-nji ýylyň 4-nji apreli

Our main goal is to serve the Motherland!

Esaslandyryjysy – Türkmenistanyň Daşary işler ministriliginiň Halkara gatnaşyklary instituty

Internet gazetini 2020-nji ýylyň 1-nji oktýabryndan bäri çykyar

Gazetiň Hindistan Respublikasynyň Prezidenti Ram Nath Kowindiň Türkmenistana döwlet saparynyň jemlerine bagyşlanan ýörite sany

TÜRKMEN-HINDI DOSTLUGYNA TÄZE BADALGA

Beýik şahyrymyz Magtymguly Pyragy tarapyndan «Gül guncasy, gara gözüm garasy» diýlip ezizlenen ata Watanymyzda yglan edilen Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwrüniň belent ruhy häzirkä wagtda ýurdumyzyň durmuşynyň ähli ugurlarynda, Diýarymyzyň ähli künjeginde dabaraly gurşaw alyp ýör.

Şu ýylyň 3-nji aprelinde Hindistan Respublikasynyň Prezidenti Ram Nath Kowindiň ýurdumyza döwlet saparynyň çäklerinde döwletimiziň abraýly ýokary okuw mekdepleriniň biri bolan Türkmenistanyň Daşary işler ministriliginiň Halkara gatnaşyklary institutyna gelmegi diňe bir garaşsyz ýurdumyzyň däl, eýsem, şol hatarda ýokary okuw mekdebimiziň taryhyna hem galkynyşly ruhda altyn harplar bilen ýazylan şahypalar bolup

girdi. Belent mertebeli myhman institutymyzyň işigine gelip, awtoulagdan düşende, ony türkmen diplomatiýasynyň milli mekdebiniň rektory J.Gurbangeldiýewiň güler ýüzlü garşylamagy, institutymyzyň talyby Meňli Hojamammedowa tarapyndan myhmana gül dessesiniň gowşurylmagy, baş binanyň girelgesinde belent mertebeli myhmanyň milli lybasdaky talyp gyzlarymyz Gurbanjemal Egirjýewanyň hem-de Oratäç Çapayewanyň duz-çörek bilen garşy almagy, soňra institutymyzyň foýesinde M.Kulyýewa adyndaky Türkmen milli konserwatoriýasynyň talyplarynyň ýerine ýetirmeginde milli aýdym-sazlaryň ýaňlanmagy, bu ýerde bolsa talybymyz Jamal Remetullaýewanyň giňişleýin tanyşdyrmagynda milli amaly-haşam sungatymyzy dabaralandyran sergä tomaşa edilmegi türkmen muhamsöýerliginiň ýene bir belent ýüze çykmasy boldy.

Mejlisler zalynda Türkmenistanyň we

Hindistanyň syýasy we diplomatik işgärleriniň hem-de ýokary okuw mekdebimiziň professor-mugallymlarynyň, talyplarynyň gatnaşmagynda guralan maslahatda Hindistanyň Türkmenistandaky Adatdan daşary we Doly ygtyýarly Ilçisi Widhu Peethambaran Nairi tarapyndan institutymyza poçta markasynyň gowşurylmagy, onda türkmen milli küştdepdi sungatynyň hem-de hindi milli tansynyň, şeýle-de kino sungatynyň ÝUNESKO-nyň maddy däl medeni mirasynyň sanawyna girizilendigi baradaky hoş habaryň beýan edilmegi iki halkyň milli medeniýetiniň ýakyndygynyň aýdyň subutnamasy boldy.

Soňra belent mertebeli myhman Ram Nath Kowindiň taryhy söz sözlemegi we dabaraly çäreden soňra institutymyza açylan Hindistanyň burçuna baryp görmegi — bularyň hemmesi Galkynyşly eýýama beslenýän türkmen topragynda Halkara gatnaşyklary institutymyzyň öz adyna mynasylykda halkara gatnaşyklarynyň, şol hatarda hindi-türkmen gatnaşyklarynyň hem täze hil derejelerine çykarylýan künjegine öwürüländigine aýdyň şaýatlyk edýär. Munuň şeýledigini Halkara gatnaşyklary institutynyň rektory Jumamyrat Gurbangeldiýewiň dabaraly maslahaty açanda sözlän giriş sözünde hem görmek bolýardy.

— Hormatly Hindistanyň Prezidenti onuň aly hezretleri Ram Nath Kowind hem-de Hindistanyň resmi wekiliýetiniň hormatly agzalary, gadyrly mugallymlar, mähriban talyplar, şu gün biz Türkmenistanyň Daşary ministriliginiň Halkara gatnaşyklary institutunda Hindistanyň Prezidenti, onuň Alyhezetleri Ram Nath Kowindiň baştutanlygynda dostlukly döwletden gelen ýokary derejedäki wekiliýete tüýs ýürekden hoş geldiňiz diýýäris — diýip, rektor öz sözünde nygtap aýdypdy — Bu günki duşuşyk biziň institutymyzyň ýyl ýazgysynda ýatdan çykmajak taryhy waka hökmünde orun alar.

Hindistanyň Prezidenti Ram Nath Kowindiň dabaraly maslahatda türkmen garaşsyzlygynyň 30 ýyllygynyň we hindi garaşsyzlygynyň 75 ýyllygynyň şanly seneleri bilen baglanyşyklylykda türkmen-hindi gatnaşyklarynyň täze hil derejelerine çykarylmagy babatda sözlän sözi taglymlaýyn many-mazmunlylygy bilen tapawutlandy. Şol bir wagtda belent mertebeli myhmanyň: «Öňdengörüji Lider, onuň Alyhezeti jenap Gurbanguly Berdimuhamedow tarapyndan türkmen diplomatlaryny taýýarlamak üçin döredilen Türkmenistanyň Daşary işler ministriliginiň abraýly Halkara gatnaşyklary institutynyň talyplary bilen duşuşmak meniň üçin diýseň ýakymly. Edil siziňki ýaly, institut 35 ýyl gowrak mundan ozal Nýu-Delide Daşary işler gullugy instituty, häzirkä wagtda Suşma Swaraj adyndaky diplomatik gullugy instituty diýlip atlandyrylan institut Hindistanyň Daşary işler gullugy üçin hünärmenleri taýýarla-

**Onuň Alyhezreti,
Türkmenistanyň Prezidenti
jenap Serdar
BERDIMUHAMEDOWA**

Siziň Alyhezretiňiz!

Hindistanyň halkynyň adyndan we hut öz adymdan Sizi Türkmenistanda 12-nji martda geçirilen Prezident saýlawlarynda gazanan ýeňşiňiz bilen gutlaýaryn.

Bizi gadymdan gelýän taryhy-medeni gatnaşyklary baglanyşdyrýar. Olar häzirkä döwürde ähli pudaklarda, şol sanda täze ugurlarda ösdürilýär. Men Türkmenistana amala aşyryjak saparym mahalynda Siziň bilen boljak duşuşyga we geçiriljek netijeli gepleşiklere sabyrlylyk bilen garaşýaryn.

Pursatdan peýdalanyp, Size we Siziň masgalaňyza berk jan saglyk, abadançylyk, Türkmenistanyň dostlukly halkyna bolsa gülläp ösüş we rowaçlyk arzuw edýärim.

Siziň Alyhezretiňiz, Size uly hormat goýýandygym baradaky ynan-dyrmalarymy kabul ediň!

**Ram Nath KOWIND,
Hindistan Respublikasynyň
Prezidenti.**

mak maksady bilen döredildi. Şu wagta çenli 30-a golaý türkmen diplomatynyň şu institutda hünär kämilleşdiriş okuwlaryny geçendigi hoşallyk bilen bellemek gerek» — diýen sözleriniň hem institutymyzyň professor-mugallymlarynyň we talyplarynyň aňynda we kalbynda ömürlük galjakdygy şübhesizdir.

Maslahatda Hindistanyň Türkmenistandaky Adatdan Daşary we Doly ygtyýarly Ilçisi Winthu Peethambaran Nairi tarapyndan Türkmenistan bilen Hindistanyň arasyndaky hyzmatdaşlygy ýola goýulmagyň 30 ýyllygy mynasybetli gowşurylan ýadygärlük poçta markasynyň-da özboluşly many-mazmuna beslenendigini nygtamak gerek. Onda Hindistan tarapyndan Sankpirtana Monipur ştatynyň aýdym aýtmak, deprek çalmak we tans etmek däbi hem-de Türkmenistandan küştdepdi aýdym we tans dessurlary görkezilendi. Has takygy, onda türkmen-hindi medeniýetiniň bitewüligi bardy.

Onda türkmen-hindi dostlugynyň bir bite-wiligi we bakylygy bardy.

**Tawus AKJAYEWA,
Türkmenistanyň Daşary işler
ministriliginiň Halkara gatnaşyklary
institutynyň Halkara žurnalistikasy
fakultetiniň III ýyl talyby.**

DOST-DOGANLYKDA BAGTYÝARLYK BAR

ýa-da

ýokary okuw mekdebimizde açylan
«Hindi burçundan» reportaž

Zurnaistik döredijilikde çeper meňzetme diýen düşünje bar. Şu nukdaýnazardan seredeniňde, Hindistanyň Prezidenti Ram Nath Kowindiň biziň Halkara gatnaşyklary institutymyza gelmeği ýurdumyzyň ylym-bilim asmanyna täze bir Günüň dogluşyna meňzäp görnen bolsa, belent mertebeli myhmanyň şol gün ýokary okuw mekdebimizde döredilen «Hindi burçuny» toý bagyny kesip, açyp beren halaty bu arşda Aý bolup şugla saçylma meňzedi.

Eýsem, biz bu Aý şuglasynyň astynda nähili ajaýyplyklaryň şaýady bolduk?!

Hawa, biz belent mertebeli myhman — Hindistanyň Prezidenti Ram Nath Kowind

institutymyza gelmezinden birki gün öň Hindistanyň Türkmenistandaky ilçihanasynyň ýardam bermeginde bilelikde döredilen bu «Hindi burçuna» gelip görüpdik. Şonda bu ýere geljek belent mertebeli myhmana garaşýan köp sanly ajaýyplyklaryň şaýady bolupdyk. Iki dostlukly ýurduň Döwlet

baýdaklary bilen bezelen «Hindistan burçuna» gireniňden, hamala, hindi medeniýetine syýahat edýän ýaly duýgyny başdan geçirýärdiň. «Hindi burçunyň» çep gapdalında ýerleşdirilen «Sitar», «Tabla», «Fleýta», «Mridinga», «Dhol» ýaly hindi milli saz gurallarynyň birnäçesine gözün düşende özüňi gyzgalaňly, uly dabara bilen geçirilýän «Holi», «Onam», «Diwali» ýaly baýramçylyklardyr, festiwallaryň merkezinde ýaly duýýardyň. «Hindistan burçunyň» kitap tekjelerini bolsa türkmen, hindi, rus, inlis, dillerinde ýazylan hindi medeniýetiniň aýrylmaz bölegi bolan «Mahabharata», «Ramaýana», «Hindi edebiyatynyň ajaýyp nusgalary», «365 Pançatantra hekaýalary», Rabindranat Tagoryň kitaplary bilen bir hatarda, Hindistanyň garaşsyzlygy ugrunda göreşen ägirtler Mahatma Gandiniň, Jawaharlal Nerunýň kitaplary bezäp durdy. Şol sanda bu ýerde hindi edebiyaty bilen baglylykda türkmen edebiyaty hem özüniň mynasyp ornuny tapypdyr. Olaryň arasynda Gahryman Arkadagymyzyň «Atda wepa-da bar, sapa-da», «Ahalteke bedewi — biziň buýsanjymyz we şöhratymyz» ýaly birnäçe eserleriniň hindi diline terjime edilen nusgalary bardy. Şu ýerde esasy bellemeli zatlaryň biri hem belent mertebeli myhman gelende bu ýerde bolup geçen ajaýyplyklar örän täsindini we has röwüşlidi.

Toý bagy kesilenden soň «Hindi burçunyň» girelgesinde belent mertebeli myhmanymyzy hindi we türkmen milli eşiklerine beslenen türkmen gyzlary — türkmen milli lybasynda Enegül Annamyradowa we hindi milli lybasynda Ogulnur Döwletýarowanyň garşylamagynyň myhmany begendirendigi mese-mälim görnüp durdy. Emma belent mertebeli myhmany has begendiren halat «Hindi burçunyň» içinde bolup geçdi. Bu ýerde belent mertebeli myhmany Türkmenistanyň Gahrymany, Adatdan daşary we Doly ygtyýarly Ilçi Çynar Rustemowa garşy alyp, arassa hindi dilinde mübäreklidi.

— Biziň ýurdumyza we türkmen diplomatiýasynyň milli mekdebi bolan Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutyna ilkinji gezek gelmeğiň bilen hoş görüpdük — diýip, Gahryman we diplomat zenan hindiçe gürläýärdi — Bu burç hindi-türkmen dostlugynyň täze badalga alyan ilkinji jaýydyr. Ýöne jaý çäkliň bolsa-da, onda türkmen halkynyň hindi halkyna bolan ägirt uly söýgüsi sygyp oturandyr. Nesip bolsa, biz bu burç geljekde hindi-türkmen dostlugynyň Ak öýüne öwreris.

Belent mertebeli myhman bu gutlag sözlerini arassa hindi dilinde eşidip, örän begendi. Soňra bolsa ol:

— Şu ýerdäki kitaplaryň her biri hindi dünýäsiniň bir parçasydur. Islendik birini açsaň hem onda hindi topragyny, asmanyny, kalbyny açmak mümkindir — diýip, ol kitaplaryň birini — belli hindi ýazyjy zenanyň «Pandwan» atly kitabyny eline alyp, kitaby açyp gördi. Ona Çynar Täjiýewna hem gürrüňe goşuldy:

— Hak aýdyaňyz — diýip, söhbetdeşligi dowam etdirdi: — Kitapda hindi dünýäsinden başga-da, türkmen dünýäsine hem uly orun berlipdir. Bu kitapda belli türkmen kompozitorlary Çary Nurymowyň hem Nury Halmämmedowyň eserleri barada hem aýdylýar — diýip nygtady.

«Hindi burçundaky» ýene bir täsinlik bolsa, belent mertebeli myhmanyň hindi burçunyň sitara, fleýta, tabla ýaly saz gurallary duran böwrüne barmagy boldy. Şol ýerde myhman saz gurallaryň biri bolan tablany eline alyp:

— Siz hindi dilini gowy bilýärsiňiz welin, tablada hem saz çalmagy başaryňyzmy? — diýip sorady. Gahryman zenanyň «Hawa» diýen jogabyny eşidibem:

— Hany, onda çalyň beriň-dä — diýdi.

Biraz yza çekilip aýtsak, hindi burçunda ozaldan meşhur hindi sitaraçysy, meşhur hindi kompozitory Rawy Şaňkaryň sitarada çalyň ajaýyp sazy çalaja ýaňlanyň durdy. Ine, onsoň, myhman türkmen zenanyň hindi saz gurallaryny ezber çalyň durşuny görüp, örän begenip:

— Türkmen-hindi dostlugyna şöhrat! — diýip seslendi.

... Goý, şeýle bolsun! Goý, hindi-türkmen dostlugyna baky şöhrat bolsun!

Ajaýyp NOBATOWA,
Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutynyň Halkara žurnalistikasy fakultetiniň I ýyl talyby.

Hindi Garaşsyzlygynyň

75

ýyllygyna

Şu ýyl Türkmenistan döwletimiz bilen Hindistan döwletiniň arasynda diplomatik gatnaşyklaryň ýola goýulmagyna 30 ýyl dolýar. Häzirki döwürde iki ýurduň dost-doganlyk gatnaşygynyň has-da gülläp ösýändigine Hindistanyň Prezidenti Ram Nath Kowindiň täze saýlanan Prezidentimiziň döwlet Baştutany wezipesine girişinden soň dünýä döwletleriniň arasynda ilkinji bolup Türkmenistana döwlet sapary bilen gelmegi hem aýdyň şaýatlyk edýär. Bu taryhy waka, aýratyn hem belent mertebeli myhmanymyzyň ýurdumyzyň döwlet saparynyň çäginde biziň institutymyza gelmekligi bilen baglanyşykda «Yaş diplomatıň sesi» gazetini

lygyny kabul edip, garyplygy we kemsitmeleri ýok etmek, aýal-gyzlaryň hukuklaryny goramak, dini we etnik ýakynlygy döretmek, öz-özünü dolandyrmak ýaly toparlara ýolbaşçylyk edipdir. Netijede, Kongres tizlikde köpçülikleýin partiýa öwrülipdir. Partiýanyň tarapdarlarynyň sanynyň artmagyna M.Gandiniň şahsy abraýynyň halkyň arasynda ýokary bolmagy, onuň ynsanperwer häsiýetli bolmagy uly täsir edipdir. Gandi «hindileriň ählisi agzy-birlikde inlislere boýun egmegini bes etse, olaryň harytlaryny satyn almaktan, mekdeplerinde okamakdan, hödürlän wezipelerinde işlemekden yüz öwürse, salgyt tölemekden boýun gaçyrsa,

MAHATMA GANDI — HINDI

GARAŞSYZLYGYNÝ

ATASY

niň ýörite çykarylan sanyna makala ýazmaly bolanynda meniň ozaly bilen hindi garaşsyzlygy ugrunda göreşen M. Gandhi ömrü we döredijiligi barada ýazasym geldi. Çünki ol diňe bir hindi garaşsyzlygy ugrundaky göreşen şahsyýetleriň biri däl-de, eýsem, başga döwletleriň garaşsyzlygy ugrundaky işlere hem täsirini ýetiren adamdyr. Halypa žurnalistimiz Täçgeldi Gutlyýew hem geçen asyryň 90-njy ýyllarynyň başynda Türkmenistanyň garaşsyzlyk göreşine bagyşlanan «Soýuz hem Garaşsyzlyk» kitabyny ýazanynda M.Gandiniň garaşsyzlyk ugrundaky ömür ýolunyň özüne nusga bolandygyny belleýär.

Mohandas Karamçand Gandhi (1869–1948) Gujerati Hindu Modh Bania maşgalasynda 1869-njy ýylyň 2-nji oktýabrynda Katiawar ýarym adasynyň kenaryyaka şäheri bolan Porbandarda dünýä inýär.

Mohandas Karamçand Gandhi Beýik Britaniýada ýokary hukuk bilimini alyp, 1893 — 1914-nji ýyllarda Günorta Afrikada Hindi söwda firmasynda işleýär. 1893-nji ýylda kazýet işine gatnaşmak üçin Günorta Afrika göçüp barýar. Ol bu ýerde 21 ýyl ýaşayar, maşgala gurunýar. 1915-nji ýylda 45 ýaşynda ol Hindistana gaýdyp gelýär we tiz wagtdan daýhanlardan, şäher işçilerinden ýer salgydyna we kemsitmelere garşy nägileligini bildirýän toparý düzmäge başlaýar. Ol Watanyna gaýdyp geleninden soňra, güýç ulanmazdan, parahatçylyk ýoly bilen inlis hojaýynlaryny Hindistandan gitmäge mejbur etmegiň ýollaryny işläp düzýär. M.Gandi dünýäde beýik ynsanperwer şahsyýetleriň biri hökmünde taryha girdi we halkyň arasynda «Mahatma» — «Beýik rehimdar» diýen ada mynasyp bolýar.

«Aziýa we Afrika ýurtlarynyň taryhy» atly okuw kitabında hem bellenilişi ýaly, 1919-njy ýylda Hindistanda hökümete garşy iş hakynda Roulettiň kanuny kabul edilýär. Bu kanuna laýyklykda, Hindistan halkynyň ýokary gatlagyna saýlaw hukugy giňeldilýär hem-de dolandyryşda birnäçe özgertmeler geçirilýär. 1921-nji ýylda beýik şahsyýet M.Gandi Hindi milli Kongresiniň ýolbaşçy-

onda olar Hindistany mejbury ýagdaýda taşlap giderler» diýip düşündiripdir.

Dünýäde yz galdyran ynsanperwer şahsyýetleriň biri bolan M.Gandi 1948-nji ýylyň 30-njy ýanwarynda Delide geçirilen ybadat ýygnaýynda hindi milletçisi Nathuram Godse tarapyndan atylyp öldürýär. 2-nji oktýabr — Gandiniň doglan günü, Hindistanda milli baýramçylygy bolan

Mahatma Gandiniň 2015-nji ýylda açylan heýkeli.

Gandi Jaýanti we halkara hukuklary kemsitmä garşy göreşmek günü hökmünde bellenilýär.

Mahatma Gandhi bütin dünýäde bolşy ýaly, türkmen il-ulusynda hem çuňňur pähim-parasatlary bilen giňden tanalýar. Şoňa görä-de, makalamyzyň ahryny beýik şahsyýetiň pähimleri bilen jemlemegi müwessa bilýärim.

Geljek, häzirki işlerimize baglydyr;

Bagt, pikir edýän zadýňyz, aýdyanlaryňyz we edýän zatlaryňyz bilen sazlaşykly bolanda döreýär;

Özüňizi tapmagyň iň gowy usuly, başgalaryň hyzmatynda bolup görmekdir;

Bir işe başlasaňyz, ony ýa söýgi bilen ýerine ýetiriň ýa-da asla etmäň.

Dünýägözel ÇARYÝEWA,
Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutynyň Halkara žurnalistikasy fakultetiniň III ýyl talyby.

Çynar RUSTEMOWA, Türkmenistanyň Gahrymany, ÝUNESKO-nyň işleri barada Türkmenistanyň Milli toparynyň jogapkär sekretary, Adatdan daşary we Doly ygtyýarly Ilçi.

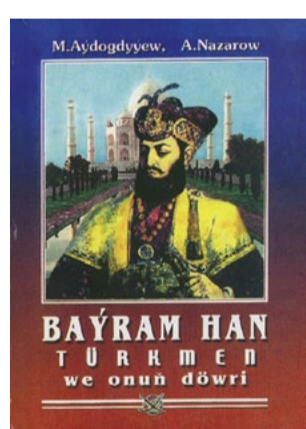
Hindistanyň Prezidenti Ram Nath Kowindiň Türkmenistana gelmegi şanly waka bolup taryhymyza girdi. Munuň şeýledigini ýakynda habarçymyzyň Türkmenistanyň Gahrymany, ÝUNESKO-nyň işleri barada Türkmenistanyň Milli toparynyň jogapkär sekretary, Adatdan daşary we Doly ygtyýarly Ilçi Çynar RUSTEMOWA bilen guran söhbetdeşliginden hem aýdyň görmek bolýar.

duwsyz serkerde, ussat şahyr Baýram han Türkmen we onuň ogly Abdyrahym han Hindistanyň orta asyr taryhynda görnükli orny eýelän şahsyýetlerdir. Olaryň ikisi hem bu ýurtda mogul patyşalygynyň içerki we daşary syýasatyny ösdürmekde, medeniýeti we sungaty baýlaşdyrmakda saldamly goşant goşan ägirtler hökmünde diňe bir Hindistanda däl, eýsem, bütin Ýer ýüzünde giňden tanalýarlar. Men Hindistanda işlän döwürde bu ýurduň milli kitaphanalarynda, muzeýlerinde we ylmy merkezlerinde saklanyp gelyän Baýram hanyň hem-de Abdyrahym hanyň ömri we döredijiligi baradaky XVI — XVII asyr taryhynda orun alan maglumatlary topladym, munuň netijesinde hem Abdyrahym hanyň ýakyn egindeşleri bolan türkmen şahyrlary Hoja Hüseyň Merwi, Ýolguly Enisi dogrusynda söhbet açýan çeşmeleri öwrendim. Garaşsyzlygyň ilkinji ýyllarynda Türkmenistanyň

hökümeti tarapyndan Hindistana birnäçe gezek ylmy topar iberildi we olar hem bu ýurduň şäherlerinde ýerleşen iri ylmy merkezlerinde, kitaphanalarynda bar bolan türkmen-hindi gatnaşyklarynyň irki taryhy baradaky maglumatlary topladylar. Onuň netijesinde hem, ýurdumyza iki halkyň arasynda asyrlap dowam eden dostlukly gatnaşyklary açyp görkezýän ençeme gollanmalar çap edildi.

— *Siz hindi topragynda köp ýyllap işlän döwürüňizde türkmen-hindi dostlugyny rowaçlandyrmak bilen baglanyşykly başdan geçiren gyzykly wakalaryňyz barada aýdyp beräýseňiz.*

— Elbetde, Hindistan özüniň gadymy medeniýeti we sungaty bilen köpleriň ünsüni çekýän ýurt. Biz ýaşlykda bu ýurduň meşhur kino ýyldyzlary bolan Raj Kapuryň, Dilip Kumaryň, Dew Anandyň kinolaryny uly gyzyklanma bilen görerdik, hindi klassyk ýazyjylary Rabindranat Tagoryň, Ýaşpalyň eserlerini gaýtalap-gaýtalap okardyk. Geçen asyryň 80-nji ýyllarynda giňden ýaýran «Hindistan» atly halkara žurnalyna abuna ýazylmak arkaly birnäçe ýyllap onuň üsti bilen bu ýurt baradaky düşünelerimi giňeltdim. Munuň netijesinde hem men ilçihanada işe başlamakam bu ýurduň medeniýeti bilen tanyşdym. Diplomat hökmünde, alym hökmünde soň-soňlar hem men bu ýurduň syýasatynda, jemgyýetçilik durmuşynda, medeniýetinde bolup geçýän täzelikleri hindi metbugatynyň üsti bilen öwrenmegi dowam etdirdim.

— *Siz hindi topragynda köp ýyllap işlän döwürüňizde türkmen-hindi dostlugyny rowaçlandyrmak bilen baglanyşykly başdan geçiren gyzykly wakalaryňyz barada aýdyp beräýseňiz.*

(Dowamy bar).

Söhbetdeş bolan: Aýbölek KAKABAYEWA, Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutunyň Halkara gatnaşyklary fakultetiniň IV ýyl talyby.

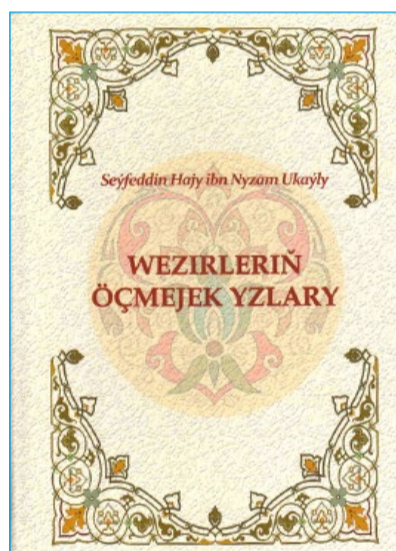
Türkmenlerde «Eşiden deň bolmaz gören göz bilen» diýlişi ýaly, haýsydyr bir ýeriň ýa-da ýurduň aýratynlygyny, özüne mahsus häsiýetlerini eserlerden okanyňdan, şol ölkäniň «gözli şaýady» bolan adamdan eşitmek has ýakymly bolýar. Şulary nazarda tutmak bilen biz hem Hindistan döwletiniň taryhy, medeni ýadygärlikleri, tebigaty bilen ýakyn tanyşmak üçin hindi topragy birnäçe gezek görüp, ajaýyp tebigatyndan ylham alyp, şol ýeriň taryhyny, şu gününü çuňdan öwrenmäge ençeme ýyllyk yhlasyny siňdiren Türkmenistanyň Ylymlar Akademiýasynyň Magtymguly adyndaky Dil, edebiyat we milli golýazmalar institutunyň ylmy işgäri, türkmen taryhynyň golýazma çeşmeleri bölüminiň müdiri Geldimyrat MUHAMMEDOW bilen söhbetdeşlik guradyk.

— *Geldimyrat aga, ilki bilen söhbetdeşligimiziň başynda iş sapary bilen giden wagtyňyzda hindi topragyňyzda sizde galdyran täsirleri baradaky berjek gürrüňleriňizi diňläýeliňiz!*

Magtymguly atamyzyň Hindistan baradaky goşgularyny, şeýle hem birnäçe eserleri, arap-pars dilindäki golýazmalary okap, Hindistan barada has

haty Adylşahy» («Adylşahar nesilşalygynyň ýenişleri») golýazma eserlerini mysal getirip bolar. Mundan başga-da, pars dilinden terjime edilen Seýfeddin Hajy ibn Nyzam Ukaýlynyň «Wezirleriň öçmejek yzlary» atly kitaby 2021-nji ýylda «Ylym» neşirýaty tarapyndan çap edildi. Bu ýerde biz hindi kitaphanalaryndan arap-pars, köne türki dillerinde ýazylan golýazmalaryň surat nusgalaryny alyp öz döwletimize getirdik.

Delide Türkmen derwezesi — Merwde Hindiwan derwezesi

çuňňur öwrenmegi ýüregime düwdüm. Netijede, taryhy çeşmelere, ylmy golýazmalara, medeni ýadygärliklere, beýleki ýurtlar bilen bir hatarda Hindistana bolan söýgim hem-de Türkmenistanyň Ylymlar Akademiýasynyň Magtymguly adyndaky Dil, edebiyat we milli golýazmalar instituty gözlegimde maňa goldaw berdi.

— *Hindistanda bolan döwürüňizde geçiren ylmy işleriňiz we terjime eden golýazmalaryňyz barmy?*

— Ylma giň ýol açýan Gahryman Arkadagymyzyň tagallalary bilen 2007-nji we 2014-nji ýyllarda Hindistana ylmy döredijilik iş saparlaryna öz kärdeşlerimiz bilen gidip, ol ýerde ylmy işler bilen meşgullanmaga, türkmen soltanlarynyň Delide gurduran binalaryny, Haýdarabatdaky Kutubşalaryň mawzoleýini aýlanyp görmäge mümkinçilik döredi. Gadymy golýazmalary öwrenip, olary türkmen diline terjime edip, taryhyň açylmadyk gatlaruny açyp, ýurdumyza getirmek bagty nesip etdi. 2007-nji ýylda giden ylmy-döredijilik iş saparymyzy Deli we Haýdarabat, 2014-nji ýylda bolsa Deli we Kaşmir şäherlerinde geçirdik. Bu döwürde öwrenilen golýazmalardan birnäçelerini pars dilinden terjime edip neşire taýýarladym. Olardan Nurulhalk Maşryky Dehlewiniň «Taryhlaryň gaýmagy» atly golýazma eseri, Nyzammeddin Ahmet ibn Abdylly Şirazyň «Kutubşalaryň taryhy» golýazmasyny, Farugy Fuzuny Astrabadynyň «Futu-

Häzirki wagtda şol getirilen golýazmalary türkmen diline terjime edip, okyjylar köpçüligine ýetirip durýarys. Şeýle hem olaryň içinde hindi alymlarynyň türkmen edebiyatyny terjime edenleride bar. Akyldar şahyrymyz Magtymguly Pyragynyň «Saýlanan eserleri» hindi alymy Nasim Ahmad Şah urdu diline terjime etdi.

— *Türkmen-hindi gatnaşyklarynyň taryhy we şu günü barada gürrüň edäýsek!*

Hindi-türkmen gatnaşyklary örän gadymdan gaýdyr. Hindi taryhynyň haýsy döwre degişli kitaplaryny okap görnende-de, ýa bolmasa islen-

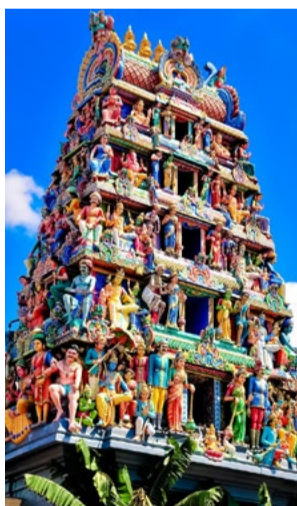

dik golýazmalaryny öwreneniňde hem türkmen şahsyýetlerine, türkmen şahyrlarynyň eserlerine gabat gelmek bolýar. Alymlaryň aýtmaklaryna görä «Delide Türkmen derwezesi — Gadymy Merwde Hindiwan derwezesi» diýilmegi hem ikitaraplaýyn gatnaşyklaryň kökünüň örän berkdiginiň subutnamasydyr. «Halkyň Arkadagly zamanasy» ýylynda-da nesip bolsa ylmy işlerimiz köp bolar. Pursatdan peýdalanylýp, ylma giň ýol açýany üçin hormatly Prezidentimize köp sagbolsunlarymyz aýdýarys! Goý hormatly Prezidentimiziň jany sag, belent başy aman bolsun!

— *Köp sag boluň, Geldimyrat aga, size-de işiňizde üstünlik we abraý arzuw edýäris, ylymlar dünýäsinde gadamyňyz batly bolsun!*

— Sag boluň!

Söhbetdeş bolan: Gülşat ÇETILIÝEWA Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutunyň Halkara žurnalistikasy fakultetiniň II ýyl talyby.

bardygyny bellemek gerek. Munuň aýdyň mysaly hem, Hindistanyň paýtagty Deli şäheriniň merkezinde Türkmen derwezesiniň bolmagydyr. Bu şäherde orta asyrlarda gurlan ýer-ýurt atларыny göterýän jemi 14 sany derweze bar, olaryň arasynda diňe biri Türkmen derwezesi diýlip atlandyrylandyr.

Elbetde, munuň aňyrsynda Hindistanyň döwlet gurluşynda, durmuşynda bitiren çäksiz hyzmatlary bilen hindi halkynyň söýgüsini gazanan türkmenleriň belent hatyrasy dur. Garagoýunly türkmenleriň Baharly nesillerinden bolan gaý-

4 Ýaş diplomatyň sesi

TÜRKMENISTAN – HINDISTAN:

BILIM ULGAMYNDAKY HYZMATDAŞLYK

«Halkyň Arkadagly zamanasy» ýylynyň 1 — 4-nji apreli aralygynda Hindistan Respublikasynyň Prezidenti Ram Nath Kowindiň hormatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedowyň çakylygy esasynda Türkmenistana ilkinji döwlet saparyny amala aşyrmagy bilen baglanyşykda ýurdumyzyň halkara gatnaşyklary ulgamynda gazanan netijelere ser salsak, Türkmenistan bilen Hindistanyň arasynda ähli ugurlarda uly möçberli iri taslamalaryň işlenilip düzüldigini we olaryň üstünlikli durmuşa geçirilýändigini görmek bolýar. Beýlekî pudaklar bilen bir hatarda bilim ulgamynda gazanylan ajaýyp ösüşler hem bizi buýsandyryýar. Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutunyň mugallymlary hem dürli ýyllarda Hindistanyň Tehniki we ykdysady hyzmatdaşlyk maksatnamasynyň (ITEC) çäklerinde bu ýurtda okuw saparlarynda boldular. Biz hem «Ýaş diplomatyň sesi» gazetimizniň ýörite sanýnda ITEC maksatnamasy boýunça Hindistan Respublikasynda iş saparynda bolan mugallymlarymyzyň ýürek buýsançlaryny, özara pikirlerini beýan edýän tegelek stolun başyndaky söhbetdeşligimizi size hödürleýäris. Biziň myhmanlarymyz Halkara hukugy we deňşdirme hukuk öwreniş kafedrasynyň uly mugallymy Merjen GURBANNAZAROWA, Halkara ykdysady gatnaşyklary kafedrasynyň mugallymy Sülgün NEPEŞOWA, Dünýä dilleri kafedrasynyň mugallymlary Aýna SÄTGELDIÝEWA, Osman HEMZAYEW.

— Sülgün mugallym, sözümiň başyny bilim ulgamynda türkmen-hindi hyzmatdaşlygy dogrusynda başlaýsak?!

— Sag boluň! Hemmämiziň bilşimiz ýaly, iki ýurduň arasyndaky münýýlyklaryň jümmüşine uzaýan taryhy gatnaşyklar häzirkî döwürde hem mynasyp dowam etdirilýär, ylym-bilim ulgamyndaky hyzmatdaşlyk hem netijeli ösdürilýär. Hindistan ylmy we tehnologiýany ösdürmäge aýratyn üns berýär. Ýurtlaryň arasyndaky Ylym we tehnologiýalar babatda hyzmatdaşlyk etmek hakyndaky hökümetara Ylalaşyk hem bu gatnaşyklary ösdürmegiň hukuk binýady bolup durýar. Bu ugurdaky gatnaşyklary

giňeltmek hem-de daşary ýurt tejribesini öwrenmek maksady bilen ýurdumyz Hindistanyň Tehniki we ykdysady hyzmatdaşlyk maksatnamasynyň çäklerinde geçirilýän işlere işjeň gatnaşýar. Şeýle hem, Türkmenistanyň münherçe ýaşlary häzirkî wagtda Hindistanyň abraýly ýokary okuw mekdeplerinde bilim alýarlar.

— Merjen mugallym, 2019-njy ýylda ITEC maksatnamasynyň çäklerinde Hindistanyň Administrativ işgärleriniň kollejinde guralýan «Özgermelerini durmuşa geçirmek: ussat zenanlaryň hünär kämilleşdirilişi» atly okuw gatnaşypsyňyz. Söhbedimizi ITEC maksatnamasynyň alyp barýan işi barada dowam edäýsek?!

— ITEC maksatnamasy hyzmatdaşlygy we tehniki kömegi bermek üçin 1964-nji ýylyň 15-nji sentýabrynda Hindistanyň hökümeti tarapyndan işe girizildi. ITEC maksatnamasy we degişli programma SCAAP Aziýanyň, Afrikanynyň, Gündogar Ýewropanyň, Latyn Amerikasy ýurtlarynyň, Ýuwaş umman adalarynyň döwletleriniň wekillerini Hindistanyň dürli ugurlarda gazanan ösüş tejribesine esaslanyp okuw çagyryýar. Bu ugurda 47 sany ýörite bilim edarasý döredilip, ýylyň dowamynda 280 sany gysga, orta we uzak möhletli okuwlar geçirilýär. 2019-njy ýylyň 4 — 29-njy marty aralygynda maňa hem ITEC maksatnamasy boýunça 4 hepdelik Hindistanda bolmak miýesser etdi. Bu halkara okuwyna dünýäniň 14 döwletinden wekiller gatnaşdylar. Sapaklary dünýäniň dürli ýurtlarynyň abraýly ýokary okuw mekdepleriniň professor-mugallymlary alyp bardylar. Olar, esasan, dünýä ünlülerine laýyk gelýän tehnologiýalaryň we özläriniň baý tejribesiniň esasynda sapaklaryň has täsirli bolmagyny gazandylar. Her sapagyň ahyrynda goşmaça ýumuşlar berlip, okuw gatnaşyjlara öz döwletleriniň mysalynda çözmeklik tabşyryldy. Sapaklar örän täsirli we zykyly geçdi. Okuwdan dynç günleri bolsa Hindistanyň taryhy we tebigy ýerlerine gezelençler guraldy. Biz türkmen tarapyňyň wekilli hökmünde iş saparynyň dowamynda hindi kärdeşlerimiziň tejribelerini öwrenmäge mümkinçilik aldyk.

(Dowamy bar).

Söhbetdeşligi ýazga geçiren:
Sona HALYKOWA,
Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutunyň Halkara žurnalistikasy fakultetiniň IV ýyl talyby.

SÖZ BILEN UZAÝAN ÝOLLAR EZIZDIR

Medeni gatnaşyklar

Hindi alymy Abdurahman Bijnuryň Hindistanda ýaşap geçen beýik türkmen şahyry Mürze Galyp hakynda şeýle jümleleri bar: «Hindistanyň ruhbelentlik kitaplary iki – biri keramatly Wedalar, beýlekisem Galybyň Diwany». Hakykatdan hem, biziň üçin Hindistan diýlende özüme ýat bolan adamlar däl-de, şol ýerde şanly ömür geçiren milletimiziň beýik şahsyýetleri göz önümize gelýär. Hut şonuň üçin hem, türkmen-hindi halklarynyň arasyndaky ruhy baglanyşyk asyrlaryň synagyndan geçen ygtybarly dostluk sütünidir diýsek ýalňyşmarys. Türkmen edebiyatynyň taryhyna ser salanymyzda hem biz muňa doly göz ýetirýäris. Türkmen şahyrlarynyň setirlerindäki hindi topragynyň, hindi halkynyň waspy baradaky söhbetimiziň başyny beýik akylдарымыз Magtymguly Pyragydan başlamagy makul bildik:

Hak ugrunda gurbandyr,
Janym, döwletim, malym.
Göwün ýola rowandyr,
Hindistanda hyýalym.

diýen setirleri mysaldyr.

Ýokarky bentden çen tutup, dana şahyryň Hindistana baryp görmegi çyn ýürekden isländigini aňmak mümkin. Munuň özi orta asyrlardan soň ýene dün-

Geçen asyryň görnükli edebiyatçylarynyň arasynda Hindistan temasyna iň köp ýüzlenen şahyrlaryň biri-de Gara Seyitliýewdir. Onuň Hindistan hakydaky eserleri tutuş bir ýygyny bolup, onda şirin labzy bilen okyjyny bendi edýän ençeme goşgular ýerleşdirilipdir. Olar-

ýä sahnasynda öz ornuna eýe bolan Hindistanyň şol döwürdäki meşhurlygyndan hem habar berýär. Magtymgulynyň hindi topragyna bolan çyn yhlasyny aşaky setirler hem aýdyňlygy bilen tassyklaýar:

Ýokarda Hindistany,
Arkada Türküstany,
Öwliýäler ummany
Ol Rumystany görsem.

Taryhy maglumatlarda Magtymguly Pyragynyň Hindistana baryp görendigi barada ençeme ýazgylara duş gelmek bolýar. Magtymguly Hindistana syýahat edipdir diýmäge akylдар şahyryň hindi topragynyň täsinliklerini, hindi halkynyň ýaşayş-durmuş şertlerini öz sygyrlarynda giňden şöhlelendirmegi hem esas berýär.

On iki mün ağaç jaýy — Hindistan,

Hemra kyldym Bazyr Gäri,
Ýortup gezip Hindistany,

Hindi jyda düşse hemrasy pilden,
Öten günün, baran ýolun aňlamaz,

Hindige bagyş edip yeriň ýagsysyn

ýaly setirler Pyragynyň hindi halkynyň durmuş şertlerini, ýurduň geografik ýerleşişini oňat öwrenendigini tassyklaýar.

Türkmen edebiyatynda bu ýurda we onuň halkyna salgylanma Magtymgulydan soňra hem işjeň dowam etdirilipdir. Sözüme Mollanepesiniň:

Hindiniň awçysy çyksa şikara,
Başga aw istemez pil sesin aňsa.

da hindi gözelleriniň waspy hem, hindi durmuşynyň köptaraply täsinlikleri, ýurduň ajaýyp künjekleri hem ussatlyk bilen şygra geçirilipdir. Aşakda şeýle goşgulardan käbir bölekleri ýatlap geçeliň:

Hindistanda ýyl aýlanýar ýaz bilen,
Hindi gzy, ömrün seniň ýaz bolsun.
Hindistanda ýaşayarlar saz bilen,
Hindi gzy, ömrün seniň ýaz bolsun.

Ýörişiň messan-messan,
Her bakyşyň bir dessan.
Seni dünýä bagş eden,
Gözel ulke Hindistan.

Seniň röwşen gözleriň
Gözlerimde saklansyn.
Gara saňa aşyk diýip,
Goý, çaklansa çaklansyn.

Türkmen-hindi halklarynyň arasyndaky duýga we dostluga esaslanýan gatnaşyklar dowamat dowam tapsyn! Goý, geljekde hem hindi edebiyatynda türkmen halkynyň, türkmen edebiyatynda hindi halkynyň waspy belentden ýaňlansyn! Şahyryň Baýram Jütüniň sözi bilen aýtsak:

Saz bilen
söz bilen,
güler yüz bilen —
Uzap barýan ýollar ezizdir eziz.
Hindileşen türkmenlere baş egdim —
Türkmenleşen hindilere mün tagzym!

Mätgurban MÄTGURBANOW,
Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutunyň Halkara žurnalistikasy fakultetiniň I ýyl talyby.

TÜRKMEN-HINDI GATNAŞYKLARY MEDIA GIŇIŞLIKDE

China joint statement signals revival of TAPI gas pipeline via Af-Pak to India

Indian President Ram Nath Kovind with First Lady Savita Kovind wave at the people, as they depart for their official visits to Turkmenistan and the Netherlands, in New Delhi, on Friday. (PTI)

Turkmenistan will promote the implementation of a stalled 1,800km gas pipeline that will pass through Afghanistan, Pakistan and culminate in India (TAPI), a joint statement released at the end of a China-led regional conference on Afghanistan said on Friday, a move Islamabad has said, in the same declaration, it would support.

Foreign ministers or high-level representatives from China, Iran, Pakistan, Russia, Tajikistan, Turkmenistan and Uzbekistan attended the meeting, which is said to be Beijing's effort to expand influence in Afghanistan.

The release of the statement in China coincides with Indian President Ram Nath Kovind's four-day visit to Turkmenistan capital, Ashgabat, starting Friday — the first-ever by an Indian head of state to the country.

Цифры и факты об Индии

Официальное название — Республика Индия — государство в Южной Азии. Население — 1,42 млрд человек (9 марта 2022 года), территория — 3 287 263 км², по обоим этим показателям является крупнейшей страной Южной Азии. Индия занимает первое место в мире по численности населения и седьмое по территории.

Столица — Нью-Дели. Республика подразделяется на 28 штатов и 8 союзных территорий. Индия входит в такие международные организации, как ООН, G20, ВТО, Ассоциация регионального сотрудничества Южной Азии, Содружество наций, а также БРИКС и ШОС. По культурному, языковому и генетическому разнообразию Индия занимает второе место в мире после Африканского континента.

Экономика Индии занимает пятое место в мире по размеру ВВП. Индия в 2018 году имела третий по величине ВВП в мире — 10,5 трлн долларов. Основные отрасли промышленности: автомобилестроение, химическая, цементная, потребительская электроника, машиностроение, добыча полезных ископаемых, нефтяная, фармацевтическая. Основной импорт — нефть, машинное оборудование, удобрения и химикаты. Главными торговыми партнёрами Индии являются США, Европейский союз и Китай. Национальная денежная единица — индийская рупия (INR).

Обучение в большинстве вузов Индии ведётся на английском языке. Высшее образование в стране предоставляется на уровне программ европейских вузов. В Индии функционировало 504 вуза.

Хинди, самый распространённый в Индии язык, является официальным языком правительства Индии. Английский язык имеет статус «вспомогательного официального языка».

Национальным спортом Индии является хоккей на траве, а самым популярным видом спорта — крикет.

State Visit of the President of India to the Republic of Turkmenistan and Kingdom of the Netherlands

At the invitation of the President of Turkmenistan, Hon'ble President of India Shri Ram Nath Kovind will pay a State visit to Turkmenistan from 1 — 4 April 2022. This will be the first-ever visit of the President of India to independent Turkmenistan. The visit also comes just after the inauguration of the new President of Turkmenistan.

During the visit, the President will meet the new President of Turkmenistan H.E. Mr. Serdar Berdimuhamedov to discuss various issues of bilateral and regional cooperation, including implementation of the outcomes of the India — Central Asia Summit held in January 2022. Some agreements / MoUs are also expected to be signed during the visit.

The visit to Turkmenistan will be followed by a State Visit of President of India to the Kingdom of Netherlands from 4 — 7 April 2022 at the invitation of His Majesty King Willem — Alexander and Her Majesty Queen Maxima. During the visit to the Netherlands, the President will hold discussions with His Royal Majesties and H.E. Mr. Mark Rutte, Prime Minister of the Netherlands.

Taýýarlan: Annaberdı KAŞAŇOW, Halkara žurnalistikasy fakultetiniň I ýyl talyby.

Gahryman Arkadagymyz «Arşyň nepisligi» atly kitabynda «Ösen eýýamyň esasy wezipesi adamzadyň medeniýetinde orun alan ylym-bilimleriň, döp-dessurlaryň, gymmatly milli ýörelgeleriň, taryhy medeni-millî ýadygärlikleriň, halk döredijiliginiň asyl özeninden Zeminiň ähli halklarynyň geljege gönügen umumy maksatlaryny durmuşa geçirmekde ruhy goldaw berjek daýanç sütünini ýüze çykarmakdadyr» diýip nygtaýar.

«Halkyň Arkadagly zamanasy» ýylynyň aprel aýynyň ilkinji gününde Hindistan Respublikasynyň Prezidenti Ram Nath Kowindiň Türkmenistana döwlet sapary bilen gelmegi, hormatly Prezidentimiziň hindi Liderini dostlarça garşylamagy, saparyň ikinji gününde ýokary derejedäki türkmen-hindi duşuşygynyň geçirilip, onuň barşynda, taraplaryň ýola goýlan syýasy gatnaşyklary ösdürmäge, söwda, ykdysady, ylmy we tehnologik hyzmatdaşlygy hem-de medeni-ynsanperwer gatnaşyklary pugtalandyrmaga degişli birnäçe resminamalara gol çekilmegi Baýram han Türkmen döwründen gözbaş alyp gaýdýan, türkmen-hindi gatnaşyklaryny hil taýdan täze derejä çykýandygyny görkezdi.

Geçen ýyl Türkmenistanyň Hindistandaky Adatdan daşary we Doly ygtyýarly Ilçisi Şalar Geldinazarow bilen göni wideoaragatnaşyk arkaly okuw sapagy geçirilende biz hem oňa «Ýaş diplomatyň sesi» gazetiniň habarçylary bolup gatnaşypdyk. Şonda Ilçi Hindistanda ýaşap geçen Baýram han, Abdyrahman han ýaly beýik türkmen diplomatlarynyň geçen baý tejribeli durmuş ýollarynyň biz üçin mekdepidigini

BAÝRAM HAN — TÜRKMEN-HINDI GATNAŞYKLARYNYŇ DAÝANÇ SÜTÜNI

Hindistan ýaly gözəl ýurtda wagyz etmäge uly ähmiýet berilýändigini nygtap geçendigini ýatlasym gelýär.

Türkmen-hindi dost-doganlyk gatnaşyklarynyň manysyny Baýram hanyň alyp baran ynsanperwer we adyl syýasatynda görmek bolýar. Öz döwründe halky üçin haýyrlý işleri bitiren, halklaryň agzybirligini, dostlugyny gazanmakda olaryň arasynda ruhy köpri hökmünde hyzmat eden Baýram han Türkmeniň ady meşhur diplomat hökmünde türkmen we hindi halklarynyň aňynda-da, kalbynda-da müdimilik orun almagy başardy. Bu barada institutumyzyň Halkara gatnaşyklary we diplomatiýa kafedrasynyň mugallymy Kakajan Mommadow uly buýsanç bilen şeýle belleýär:

— Garaşsyzlyk ýyllarynda türkmen-hindi gatnaşyklary has-da berkeddi. Biziň ýurdumyzda 2000-nji ýylda Muhammet Baýram han Türkmeniň 500 ýyllyk ýubileýi dabaraly ýagdaýda bellenildi. Şeýle hem Hanlar hany Muhammet Baýram han Türkmeniň we onuň ogly Hanlar hany Abdyrahman hanyň edebi mirasyny öwrenmek, neşir etmek, terjime etmek meselesi boýunça işçi toparlary döredildi. Onuň esasynda Türkmenistandaky işçi toparyň agzalary türkmeniň bu beýik şahsyýetleriniň edebi-döredijilik miraslary bابتda birnäçe uly işleri etdiler. İşçi toparyň zähmetiniň netijesinde Muhammet Baýram han

Türkmen, onuň ogly Abdyrahman hana degişli birnäçe taryhy we edebi işler iňlis, hindi, pars, urdu dillerinden türkmen hem-de rus dillerine terjime edildi. Ol işleriň käbirleri halk köpçüligine hödürlenildi. Bu şahsyýetler barada häzir hem ylmy işler, barlaglar alnyp barylýar. Bu işler türkmen-hindi gatnaşyklarynda uly yz galdyran, iki döwletiň hem belli taryhy şahsyýetleri bolup durýan Muhammet Baýram han Türkmeniň, şonuň ýaly-da onuň ogly Abdyrahman hanyň ömür ýoluny, edebi miraslaryny dikeltmekde öz miwelerini berýär. Şu hili beýik şahsyýetleriň barlygy üçin iki döwletiň halklary-da guwanmaga haklydyrlar. Bu beýik ynsanlaryň ömür ýoly, ajaýyp döredijiligi şu gün iki ýurduň halklarynyň hyzmatdaşlygyny, dostlugyny berkitmäge ýardam edýär.

Hawa, türkmen-hindi gatnaşyklary häzirki döwürde täze hil derejelerine çykanlygy bilen aýratyn tapawutlanýar. Bu gatnaşyklaryň döwrebat ösýändigini ýöne ýerden däl. Sebäbi türkmen-hindi gatnaşyklary özüniň ösüşinde milli mirasa, şöhratly taryhy wakalara, şonuň bilen birlikde Baýram han ýaly beýik şahsyýetleriň diplomatik ýörelgelerine daýanýar. Bu beýik türkmen we hindi diplomaty niredede ýaşandygyna, haýsy millete gulluk edendigine garamazdan, iki halkyň beýik ogludyr. Onuň ömür ýoly biziň taryhymyzyň, galyberse-de, şol ýurtlar bilen biziň ýurdumyzyň gatnaşyklarynyň taryhynda daýanç sütünleriniň biridir we şeýle bolmagynda hem galýar.

Aýlar ATAÝJKOWA,
Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutunyň Halkara žurnalistikasy fakultetiniň II ýyl talyby.

TURKMENISTAN AND INDIA: COOPERATION BASED ON FRIENDSHIP

Turkmenistan and India have a very ancient history of relations. Over the centuries, these contacts developed and strengthened, resulting in a process of mutual enrichment of cultures. Between India and Turkmenistan, even in the second century BC, there was a route on which trade, and cultural exchanges were developed. This is evidenced by the numerous historical objects that were found as a result of archeological excavations in the territory of India and Turkmenistan.

In the National Library of India, in the libraries of Gujarat, Calcutta, Rampur, Hyderabad, valuable resources about the history of relations in different eras between Turkmenistan and India have been preserved.

Our ancestors - Turkmens played an important role in the political, economic and cultural life of medieval India. Today, the names of such prominent personalities as Bayram Khan Turkmen, Abdurahim Khan Turkmen, and many others who contributed to the political and spiritual life of medieval India as a politician, diplomat and military leader are well known. In any settlement, in any corner of India traces of early and medieval relations of Turkmenistan with ancient India can be seen.

In 2005, the scientific delegation of Turkmenistan visited India and studied the materials on Turkmen history preserved in the libraries of New Delhi, Hyderabad and Rampur. During the visit, they studied handwritten books by Turkmens who lived in India during the Middle Ages.

Indian scholars and researchers made a great contribution to the study of the history and culture of the Turkmens who were actively involved in the political and cultural life of India. They published a lot of literature on this subject.

Today, India occupies an important place in the foreign policy direction of Turkmenistan. One of the most important points in the continuation of the historical traditions and bilateral relations was the official visit of our Hero Arkadag to India in 2010, which brought cooperation between the two countries to qualitatively new level.

At present, there are promising prospects for intensifying Turkmen-Indian relations. One of the most important directions of the expansion of relations between the two countries is IT cooperation. In August 2011, the first Turkmen-Indian Center for Information Technology was established in Ashgabat to improve the skills of specialists and students, exchange experience and training in software development.

As is known, India is one of the leaders of the IT industry. At present, one of the priority tasks in Turkmenistan is to digitize the economy. For their implementation, the Concept of the development of the digital economy in 2019-2025 was approved at the highest government level.

(To be continued).

Gapbar HALLYYEV,
Lecturer of the Institute of International
Relations of the Ministry of Foreign
Affairs of Turkmenistan.

В этом 2022 году исполняется 30-лет дипломатическим отношениям Туркменистана с Индией и широко известно, что Индия и Туркменистан имеют тесные связи общей истории и цивилизации. Индия всегда занимала особое место в истории туркменского народа. Туркменистан и Индия уже много лет сотрудничают в различных сферах экономики, культуры, образования, здраво-

охранения и энергетики. Об этом свидетельствует и прибытие с официальным визитом президента Индии Рам Натх Ковинда в Туркменистан, о котором широко освещено в средствах массовой информации.

В данной статье мне хотелось бы рассказать вам о средствах массовой информации нашей дружественной страны.

Индийские СМИ — одна из старейших в мире. История индийской журналистики начинается в 1780 г., когда появилась первая еженедельная газета — The Bengal Gazette, которая печаталась на ан-

глийском языке. По состоянию на 31 марта 2018 года в Регистраторе газет Индии было зарегистрировано более 100 000 публикаций, общий тираж газет составил более 240 миллионов экземпляров, что является доказательством, занимаемым им вторым местом по величине газетного рынка в мире.

Как было упомянуто ранее, первой газетой, выпущенной в Индии, является The Bengal Gazette, вскоре после нее в печати стали выпускаться The India Gazette, The Calcutta Gazette, The Madras Courier, The Bombay Herald. Единственной старейшей газетой, выпускаемой в Индии до сих пор, является The Bombay Samachar основанная в 1822 году, издаваемая на гуджарати. Самый большой тираж среди ежедневных газет имеет «Times of India» (более 1,2 млн. экземпляров), а самый большой тираж на местных языках имеет газета на языке малайала «Malayala Manorama» (около 1 млн.). Среди журналов первое место занимает «The Sunday Times» (более 1,3 млн.).

В Индии газеты и журналы издаются на 23 языках, включая санскрит.

К 30-летию установления дипломатических отношений с Республикой Индия

Особенностью Индии является издание одной газеты на двух языках, которые могут иметь, однако, смешанные полосы. Яркими примерами смешанных языковых колонок являются такие издания, как «Times of India» (англ.) и «Navbharat Times» (хинди), «Hindustan Times» (англ.) и «Hindus-

nasчитывалось более 857 каналов. Ежедневные телепередачи начались в 1965 году как составная часть Всеиндийского радио (AIR). В то время в Индии существовало только два телеканала Doordarshan и DD Metro или же DD2. Впоследствии Doordarshan был преобразован в государственную корпорацию под руководством Прасара Бхарати. Программы DD Metro состояли из различных телевизионных жанров, включая семейные драмы, комедии, реалити-шоу и другие. Данный канал широко известен тем, что дублировал фильмы на английском языке и различных языках хинди.

В настоящее время в Индии работают 5 крупных информационных агентства:

Пресс Траст оф Индия (PTI) — образовано в 1947 г. Является крупнейшим в Индии. Снабжает информацией более 200 газет и журналов, а также радио и телеви-

дение. Имеет около 140 отделений в Индии. За рубежом аккредитовано более 200 журналистов. Имеет соглашения с более чем 40 информационными агентствами, включая «ИТАР-ТАСС».

Самачар Бхарати основано в 1966 как частное информационное агентство. Распространяет внутреннюю информацию для газет на местных языках. Имеет около 200000 подписчиков. Содержит более 30 корреспондентов в Индии и за рубежом.

Хиндустан Самачар, учреждено в 1948 г. как кооперативное информационное агентство. Обеспечивает информацией газеты, выходящие на языках хинди, маратхи и гуджарати. Имеет около 150000 подписчиков.

Asian News International (ANI) — одно из крупнейших информационных агентств Индии и всей Южной Азии. Имеет более 100 представительств по всему миру. Обеспечивает новостями средства массовой информации в Индии и других азиатских странах. Штаб-квартира агентства расположена в Нью-Дели.

В 2020 году 10 ноября был заключен меморандум об обмене новостными сообщениями между Государственным информационным агентством Туркменистана (TDH) и крупнейшим информагентством Индии Asian News International (ANI).

Аквиби БАЙРАМОВА,
студентка III курса
факультета Международной
журналистики Института
международных отношений
Министерства иностранных
дел Туркменистана.

СМИ ИНДИИ: Вчера и сегодня

тан» (хинди), «India Today» (англ., хинди), «Manorama» (хинди, тамил, малайлам, бенгали) и ряд других.

Первая радиопередача прозвучала в эфире Индии в 1927 г. с помощью двух частных передач в Бомбее и Каль-

кутте. Правительство национализировало их в 1930, образовав Индийскую радиослужбу (Indian Broadcasting Service). В 1936 г. она получила наименование Всеиндийское радио, а в 1957 г. — современное название «Акашвани» («Небесный глаз»). Сегодня «Акашвани» имеет около 200 вещательных центров и более трехсот передач. К ним нужно добавить 30 центров коммерческих развлекательных радиовещаний Вивидх Бхарати. Ежедневно радиовещание ведется на 24 языках (8 индийских, английский и 15 иностранных языков). Радио охватывает более 90% территории страны и более 97% ее населения. Радиопрограммы рассчитаны на самый широкий круг радиослушателей. Особое внимание уделяется жителям села.

Телевидение в Индии началось с экспериментальной телепередачи, начавшейся в Дели 15 сентября в 1959 г., и этот день считается официальным днем работы телевидения. Телевизионная индустрия Индии очень разнообразна и выпускает тысячи программ на многих индийских языках. По состоянию на 2016 год в стране

Gel, tüweleý, ýaşlygymy ýatlaýyn...

«Gel, tüweleý, guran şahalarma rehmiň gelmesin!» —

Rabindranat Tagor.

Eý, tüweleý, gel, üstüme bat bilen,
Guran süňňüm ýaşlygymy ýatlasyn.
Towlanyp, dep kakyp, gel, haýbat bilen,
Şaha kimin meň gollarym batlansyn.

Başla sen dabara-owadan geýin,
Gözleriň aýnadyp, saçlarmy oýna.
Sürün sen üstüme, boz arslan deýin,
Dala meň kalbymy, depämde ýaýna.

Lemmer bulutlary alyp gaýt topla,
Ýazyň ter damjaly ýagşyny getir.
Ýigitlik ylhamyn şemala gaplap,
Ýitiren sonamýň gözýaşyn getir.

Jahyl bulutlaryň oýnasyn indi,
Başga oýunlaryň ümsüm et — ýatyr.
Ýadyndan çykanok henizem — şindi:
Ýaşa boglan sonam öňümde otyr.

Gözlerin süprüpdim, ýagşy dynypdy,
Tebigat hem dymdy — hünjüsin sepen.
«Men gidýän!» diýipdi — ýürek doňupdy,
Menem gitmelidim — bolmady tüpeň.

Sowuk gözýaş ýaz çabgasyn sowatdy,
Meniň üçin sowuk indi ýaz ýagşy.
Ol kümüş gözýaşlar ömrüm sowatdy,
Şonda men diýipdim: «Ykbalýň işi...»

Sowuk jümlä ýaz şemaly gowşapdy,
Maňa nämähremdi mährem ýaz ýagşy.
Ýar hoşlaşyp maňlaýymdan ogşapdy,
Şonda äht edipdim: «Ýekelik ýagşy!»

Ykbala ýol beriň — gitmeli gitsin!
Doňmasyn ol buz çabganyň astynda.
Tümlüğe duwlanyl, gözümde ýitsin,
Sömelip durmalýň ýoluň üstünde.

Gel, tüweleý, ýatlaýyn men öňkini,
Ýaz ýagşy oýnasyn — ýüzüm ýylgyrsyn.
Ýaşlyk arzuwmyň agan eňkini,
Mylaýym sypala — kalbym ýylasyn!

Ýagynly gün ýatlamalar gaplaýar,
Hyýallarym düýşdäki deý süýjeýär.
Gel, tüweleý — şemal göwnüm saplaýar.
Emma gussam gowşamaýar-güýjeýär.

Ýeñillik yok ýatlamalaň astynda...
Ýagyşly gün şatlanmam kyn aslynda.
Gel, tüweleý, mähriň eçil, gysganma,
Ynjalaýyn seniň sazyň astynda.

Eý, tüweleý, diýersiň sen boş meýdan,
Içi giň, göwni hoş tünegme meniň.
Bir gün halym gidip, berenimde ýan,
Belki, sen syparsyň süýegim meniň.

Törüm boş diýmäýin — kilim taşlaýyn,
Arzuwly gijeler ýarym uzlaýyn.
Sönen söýgim ýatlap göwnüm hoşlaýyn,
Hasratymy gizläp, keypim düzläýin.

...Üşäpdirin oýlanmalar oýunda,
Durmaýyn men tiz ýeteyin ojagma.
Sypaýyn men däli boran oýnundan,
Eşigim çalşayyn — suw etdi çabga.

Boş tünegmiň töri maňa garaşýar,
Gijäni gujaklap ýarym uzlaýyn...
Ýagyş ogşan ýere güneş ýaraşýar,
Kalbymyň töründe gaýgym gizläýin.

Begenç KARAYEW.

HINDI KINEMATOGRAFIÝASYNYŇ ÄGIRTLERI

Megerem, çagalygynda hindi çeper filmleri bolan «Ses-siz söýgi», «Üç tentek» ýaly kinolary görmän, Şahruh Khan, Aýşwariya Raý, Salman Khan ýaly aktýordyr-aktrisalary tanaman ulalan yok bolsa gerek. Ol filmler biziň her birimiziň aňmyzda öz boluşly täsir galdyrandyr. Biziň maşgalamyz hem hindi kinolarynyň ýaýlyma beriljek günü mawy ekranyň başynda jemleşip, şol kinolaryň başlamagyna uly höwes bilen garaşardy. Hatda çeper film gutarandan soň hem şeýle ussatlyk bilen öz keşplerini janlandyran gahrymanlary göz önünden gitmeýär.

Geliň, hindi kinofilmleriniň muşdaklarynyň söýgüsini gazanan, hindi kinosungatynyň dünýä ýaýramagyna, onuň şu günki belent sepgilerine ýetmegine uly goşant goşan ägirtleriň käbirleri bilen tanyş bolalyň:

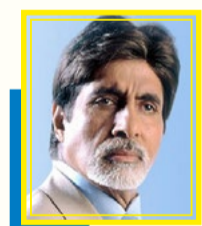
Ranbir Raj Kapur — hindi režissory, teatr we kino aktýory bolup, özüniň romantiki we çuňňur manyly rollary bilen halkyň söýgüsini gazandyr. Aktýor 1924-nji ýylyň 14-nji dekabrynda eneden bolýar. Özüniň ilkinji roluny 1935-nji ýylda — heniz 11 ýaşynda wagty ýerine ýetirýär.

Kiçilikden kino düşmegi arzuw eden Raj karyerasyna režissoryň kömekçisi hökmünde başlaýar. 1948-nji ýylda özüniň «R.K. Films» kinostudiýasyny döredýär. Oňa has meşhurlyk getiren «Sergezdan», «Jenap 420» we «Üçünji kasam» kinofilmleri bu aktýora «Hindi Çarli Çaplini», «Hindi kinosynyň atasy» ýaly lakamlaryň dakylmagyna getirýär. Aktýor diňe bir Hindistanda däl, eýsem Eýranda, Türkiýede, arap döwletlerinde,

Hytaýda we Gündogar Ýewropada giňden meşhur bolýar. Emma Hindistandan soňra Raj Kapury has söýüp gören halk ozalky Sowet Soýuzynyň ilaty bolýar. Raj Kapur SSSR-de iň meşhur daşary ýurt aktýory hasaplanypdyr. Režissyor hökmünde hem birnäçe ajaýyp sungat eserlerini döreden Raj Kapuryň «Bobbi», «Meniň adym Masgarabaz» kinofilmleri öz döwüründen öňe giden eserler hasaplanýlar. Aktýor 1988-nji ýylyň 2-nji iýunynda aradan çykýar.

Amitabh Batçan — hindi aktýory, alypbaryjysy we syýasatçysydyr. Ol 1942-nji ýylyň 11-nji oktyabrynda meşhur hindi şahyry Hariwanş Raý Batçanyň maşgalasynda dogulýar. Aktýor 1969-njy ýylda «Ýedi hindi» kinofilminde karyerasyna başlaýar. Emma oňa meşhurlygy 1973-nji ýylda «Uzaga çeken ar» kinosy getirýär. 1975-nji ýylda Amitabh Batçanyň gatnaşmagynda mawy ekrana çykan «Ar we kanun» filmi hindi kinematografiýasynyň taryhynda uly

yz galdyrdy. 2013-nji ýylda aktýor ilkinji gezek daşary ýurt kinosynda rol oýnaýar. Bu kino «Golliwudyň» meşhur kinolarynyň biri bolan «Beýik Getsbi» eseridir.

Amitabh Batçan telegepleşikleri hem alyp baryp, 2010-njy ýyldan bäri «Kim millioner bolmak isleýär» telebäsleşigini alyp baryar. Aktýor ýaşynyň uludygyna garamazdan, biziň günlerimizde-de täze kinofilmlerde rol oýnap, muşdaklaryny begendirip gelýär.

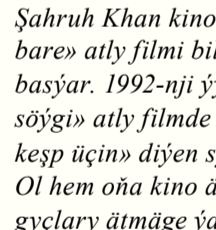
Lata Mangeşkar — «Sazyň şa zenany» diýlip tanalan meşhur aýdymçy, hindi kinosynyň iň meşhur aýdymçylaryndan biri. Kompozitor we aktrisa Lata Mangeşkar 92 ýaşynda aradan çykdy. Mangeşkar geçen asyryň 50 — 70-nji ýyllarynda «Bolliwudyň» altyn asyry diýilýän döwri başdan geçirdi. Oňa «Hindistanyň bilibili» we «Sazyň şa zenany» diýip at beripdirler. Ol ýurduň köp sanly filminiň aýdymalaryny ýerine ýetirdi. Mangeşkaryň sesi «Sergezdan» (1951), «Bobbi» (1973), «Ar we kanun» (1975), «Ganga, seniň suwyň bulanyk», şeýle hem «Ali baba we 40 garakçylar» ýaly ençeme meşhur kinolarda ýaňlandy.

Sungat ussady köp sanly baýraklaryň we sylaglaryň eýesidir, 2001-nji ýylda Hindistanyň iň ýokary sylagy bolan «Bharat ratna» baýragy bilen sylaglandy.

Şeýle hem Lata Mangeşkar Hindistanyň soňky ýyllarda meşhurlyk gazanan

we dünýä jemgyýetçiliginde orun alan aktýory Şahruh Hanyň hem ençeme filmlerindäki aýdymalaryny ýerine ýetirendigi bilen ýatlanýlar.

Şahruh Khan — Meşhur kino aktýory Şahruh Khan 1965-nji ýylyň 2-nji noýabrynda Hindistanyň paýtagty Nyu-Delide owgan maşgalasynda dünýä inýär. Ol kino sungatyna imrigip, Deliden Bombeýe tarap ýola düşýär.

Şahruh Khan kino älemine «Tansçy kabare» atly filmi bilen ilkinji gadamyny basýar. 1992-nji ýylda bolsa «Porhan söýgi» atly filmde çykyş edip, «Iň oňat keşp üçin» diýen sylaga mynasyp bolýar. Ol hem oňa kino äleminde ilkinji başlangyçlary ätmäge ýardam berýär. Şondan soňra aktrisa Juhi Çawla bilen bilelikde düşen «Ýigidiň arzuwy» diýen filmi hem ony üstünlige iteryär. Mundan başga-da, ol 1989-njy ýylda «Sirk», 1992-nji ýylda «Jenabyň arzuwlary», 1993-nji ýylda «Ölüm bilen oýun», 1994-nji ýylda «Söýginiň möwsümi», 1996-njy ýylda «Geň söýgi», 1997-nji ýylda «Aldanan umytlar» ýaly ençeme kinolarda keşp janlandyryp, halkyň söýgüsine mynasyp bolýar.

Arzygül TEKEMYRADOWA, Eneş ATA JANOWA, Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutunyň Halkara žurnalistikasy fakultetiniň III ýyl talyplary.